

# مای نیم ئز له یلا ټټ مانی حیکایه ته ټټ زه کانی سهرگردانی مرقف ... ن / شاخه وان سد یق

پښتو ویسته مرقف که سټک هه بټ له ژيانيدا خټی بوټ، ئه گهرنا  
هه کارک بکات، شتټکی هه که مه. (له ټټ مانه که وه)

له کتټبی دووهمی یاده وه ریه کانیدا (ئهلبرت کام) باس له ټټی  
گرنگی نوسهر ده کات و ده ټټت "ئو یه که مین شته ی نووسهر پښتو ویسته  
فری ببټ، هونه ری گټټینی ئو شتیه که هستی پښتو ده کات بټ ئو شته ی  
که ده یه وټت ئو وانی تر هه هستی پښتو بکه ن" ئه گهر به وردی سهرنجی ئم  
وته یه ی (کام) بده یین له وه تډه گه یین که له دیدی ئو وه وه (نوسهر)  
که سټک که که جیاواز تر له وانیتر له دنیاو ئو وه ی له ناویدا هه یه  
ده ټټ وانی و دواتر به شټ وازیتر ده یانگ ټټت به که رهسته گه لټک که  
خه ټټ کانی تری نریک له ئو ببینن، واته ئو مرقفانه ی پټیان  
ده وترټت (نوسهر) مرقفگه لټکن جیاواز له توټه کانی تر ده بینن و  
تډه فکرټن و پرسیار ده که ن، وهک (سهراب) واته نی "چاومان ده شټن و  
به جټرټکی که دنیا مان پیشانده ده نه وه" به ټټام به بټ وای من بټ  
ته واکردنی وټنه گه وره که ی ئم پښتو سه یه به ته نها نوسهر گرنگیه و  
ئو وه ی ټټ وناکی به دیوه گرنگی ئم بابته ته ده به خسه ټټت، بوونی  
(خوټنهر) به واتای وهرگره، چونکه به بټ وای من هیچ تټکستټک چه ند  
به ټټزیش بټت له واتاو دهر بټیندا به بټ تټگه یشتنی خوټنهری وشیار  
هټشتا ناکام ه، وهک ئو وه ی (ایم ټټند فټدهرمان) ده ټټت "هه ندټک  
خوټنهر تټکست پښتو ده که ن له مانا" که واته بټ ئو وه ی به باشی له  
گټه یه کی دیکه وه له ټټگه ی تټکسته وه له دنیا بټ وانیین و تټبگه یین  
ده بټت هاوکټه ی (نوسهر + دیالگ + خوټنهر = ټټخنه گر) هاوسه نگ  
بکه یین، چونکه به بټ بوونی ئا ماده ی هه ریه کټک له مانه مومکین نیه،  
تټکست هیچ بایه خټکی هه بټت، چونکه خوټنهری باش، ده بټته ټټخنه گری  
باش و دوباره مانا به تټکست ده به خشه ته وه، لټره وه ئه گهر بکرټت وهک  
خوټنهرټک له ژټر ټټشنای ئو پښتو که یه ی سهره وه دا ده مه وټت که مټک  
دهر باره ی ټټ مانی (مای نیم ئز له یلا) ی که نووسهری ئټرانی (بی تا  
مه له کوتی) بدوټم، که ئم ټټ مانه به ره می چاپکراوی ئم ساټی  
(بیسته هه مین ټټستیفای گه لاوټه) و له لایان هاوټټی وهرگټټ (مهریوان

هه (ههجه) ی یهوه به زمان کی پاراو جوان وهرگ دراهه ته سهر زمانی کوردی. ئهم نویسنهش لهو سه نکه یهوه یه که ژانه کت بگه لکی زار له دونیای ئه ده بی ئمه دا چاپ و باده کر نه وه له هه فکانی کت بخانه ی کوردیدا به بده نگی ده م نه وه و خو نه ران که به بوا ی من به شه گرنگه که ی حی ت کستن له ئاستیاندا بده ننگن، به ئه وه ی ئهم به ره مهش دور ب ت له دیواری ئه و بده نگیه تر سنا که، پم خ شبوو ب چونی خ م ده رباره ی بنوسم. چونکه ها و ام له گه قسه که ی مان نووس (ئه مبرت ئیک) دا که ده ت "خو نه ر ته نیا ئه و که سه نییه که کت ب ک ده گر ت به ده سته وه و چاوه وانی نوسه ره که ده کات شت کی پ ب ت، به کو ه ز که له پر سه ی به خشی نی مانا و ت په اندنی ئاسکانی نوسه ردا به شداره، خو نه ر ئه و مانایانه ده د ز ته وه که له سنوری خه یای نوسه ر ت ده په ن، واته که س ک نییه ئیشی ته نیا وهرگرتن ب ت، به کو که س که خ ی به سه رچاوه ی ته فسیر و ت وانی ن ده بین ت"

### چیر کی مانه که:

ئهم مانه باسکردنه له چیر کی ژیا نی مر ف گه ل ک که به نه وه ی بینهری ساته کانی شکست و به هیوای ش شانی گهلانی ئه ران له سا بانی هه شتاکانی سه ده ی ابردوودا ناوده برن، ئه و ش شانی که پاش ئازارو مهینه تیه کان، ئه رانیه کان دژی سیستمی شانیشینی و ه نانه کایه ی حکومه ت کی نو به هیوای باشتربوونی ژیا ن ئه نجامیاندا، به ام وه ز ر ک له ش شکانی تری دونیا و به پچه وان ه وه ش و ئامانه کانی ب ز ر ک له ئه رانیه کان له و واته دا ده ب ته د زهخ، ئه ویش دوا ی پ کدادانی گروپه چه پ و است ه وه کان و له س داره دانی هه زاران لاوی ئازادیخواز به ناو ت مه تی ج راوج ره وه، که ئه مهش وای کرد ک چی به ل شاوی ئیرانیه کان ب تاراوگه ده سته بکات و جار کی تر نیشتمان ب ز ر ک له وان بب ته وه به زیندان کی گه وره، وه ئه وه ی (به ختیار عه لیش) له وتار ک ده رباره ی ش شانی پ ی وایه "م ئوو ی مر قایه تی هیچ نییه، جگه له قه سا بخانه یه کی گه وره به ناوی ش شانه وه" له م مانه شدا خانمی (مه له کوتی) باس له چیر کی ژیا نی پ له نه هامه تی هه ند ک له و ها واته ئه رانیه تاراوگه نشینانه ی واته ی (ئه مریکا) ده کات که خه م و دوریه کانی غوربه ت، هه ناوی که رت و په رتکردون و یاده وه ری ته نگی په هه چنیون، به ج ر ک که له چه ند شو ن کی مانه که دا هه ند ک له کاره کته ره کان له خ و نکردن نزیک ده بنه وه، تا ده گاته ئه وه ی سه ره نجام یه ک ک له کاره کته ره سه ره کیه کانی مانه که خود کوژی ده کات و له سه ر پرد که وه خ ی هه ده داته خواره وه و ک تای به ژیا نی خ ی د ن ت، به گشتی مانه که

يارىكردن كه له نوان هەردوو بلەكى ژهەلات و ژئاواداو هەو ئەكە ب پيشاندانهكانى نائوم ديهكانى ئينسان كه ئەگەر بيهوت له هەركوێهەكى ئەم دونيا يەدا بژى.

### تەكنىك و زمان. وەك دوانەى بەهەزى گەنەوه.

له استيدا و بـ من وەك خوێنەرەك، چيرەكى ئەم مانە حيكايەتەكى سادەو ساكار و ئاسايى بوو، وەك زەرەك له چيرەكى ئەو مانانەى كه كەژانە دەيانينين و دەيان خوێنەوه، بەلام ئەو جگەى بايەخ و لەسەر وەستانە لەم مانەدا بونى تەكنىكى بەهەزى گەنەوه و زمانە ئاست بەرزەكەيتى كه بوەتە هەي جوان و بەهەز داشتنى سەتەكان و بەستەنەويان بەيەكەوه، ئەمەش بەهاوكارى و بوونى شيعريەت له ساتى گەنەوهى ووداوەكاندا، كه بەديلهگى (پينگ پەنگ)ى كورت و خەرا سەتەكانى داژاون، ئەويش بەجەرەك لەكاتى خوێنەوهدا هەردەبەى كورته چيرەك دەخوێنەوه، ئەك مانە. كه بە بـواي من ئەمانەش بـ ئەو دەگەنەوه، كه ئەم خانمە نوسەرە خەي هەم (شانكارو شيعر) نوسەو كاريگەرى خوێندەوهى چيرەكى جيهانيشى لەسەرە كه بە ئاسانى لەكارەكەيدا هەستى پەدەكەرەت، بەتايبەت چيرەكەكانى نوسەران (هەنگواي ئەمريكى و چيخەفى وسى) ئەم مانە له ووى تەكنىكەوه دابەشكراوه بەسەر (خەقەدە) بەشى جياوازو سەربەخەدا، بەجەرەك هەربەشەي دەتوانرەت وەك چيرەكەكى سەربەخەي ووداو ئامەز مامەهەي لەگەدا بكرەت، واتە لەم مانەدا له هەربەشەكەوه بتهوت دەست بەخوێندەوه بكەيت دەتوانيت و تيمای سەرەكى مانەكە تەك ناچەت، ئەم مانە سە گەنەوهى سەرەكى هەيو دەنگى هەريەكەك لەو حيكايەت خوانانەش سەربەخەو جياوازن، بەجەرەك هەريەكەك لەوانە بەجەرەكى جياو تايبەت چيرەك و ووداوەكانى خەي و بەشەوى گرچنى تايبەت بەخەي چيرەكەكەي دەگرەتەوه. ئەمەش نيشاندەرى تواناو لەها توى و شارەزاي نوسەرە له چەنەتى نوسينى مان و شەوازەكانى لەمەدا.

### سەرنج لەسەر مانەكە:

بـگومان هەموو بەرهەمەكى ئەدەبى چەند بەبايەخ و گرنگيش بـت، هەشتا بە ئەندازەى ئەوەش لايەنى ديكه دەمەنەتەوه بـ قسەکردن دەربارەى هەندەك خا لاواز تيايدا، بەبـواي من ئەمەش يەكەكە له جوانيەكانى ئەدەب كه گەشە نيگاي زەر و جياوازي بـ بينين هەيه، من له خوێنەوهى ئەم مانەدا بەر ئەم خاانەى خوارەوه كەوتم كه ناکرەت بوترەت كەموكورتين له كارەكەدا تەنها تەبينين و بەبـواي من دەبوو نوسەر باشتەر كاري لەسەر بكرەنايه.

یه کهم: زږک له ووداوه کانی ناو مانه که ئاږږن، به ږږک ته گهر خوږنهری شارهزا نه ږت ه نکه ئاسان نه ږت ه نډک وداو کاره کتر به ئاسانی ږت جیا بکرته وه، که ره نکه ئالږږی گږږانه وه که نوسر له خرمهت ته کنیکه کهی به کاری ه ږنا ږت، به ږام سره نجام هرچ ږنک بیت خوږنهر توشی مه لهل ده کات.

دووه م/ ته وای ږ مانه که به نه فوسی شان ږی نوسراوه و که متر نوسر توانیو ږتی ږی له و ږنهی درامایي ږپار ږت، که ده کرا باشترو له ږږگی دیا ږکی کاره کتره کانه وه ږی له م حا ږته ږپاراستایه و زیاتر له سینمه ما نږیک بکه و تایه ته وه.

س ږیم/ ته گهرچی ږ مانه که له و ږاتی فره نساو دور له سانس ږ چاپکراوه، به ږام له زږک له دیمه نه (ئیر ږتیکه) کاند، نوسر ږی سانس ږی کردوه و حق ته وای به گږږانه وهی ساته کانی ووداوه که نه داوه و شهرم ږکی زږر به نوسینه که وه له و ساتانه دا دیاره، که خوږنهر به ئاسانی هه سته دات نوسر ږی سانس ږو ږږگره له به رده م (اوی) حیکایه ته کاند. ږ باشترو ته عبیرکردنی ته و ساتانه.

چوارهم/ ته گهرچی ږ مانه که باسکردنه له نائوم ږدی و نه هامه تیه کانی مرق به هردوو ه که زه که یه وه، به ږام ساته تراژیدیه کانی ش له ئیشه دا زږر نهرم و نیان گږږاونه ته وه به زمان ږکی ته و او کچانه، که به ږوای من نوسر له کاتی قسه کردنی کاره کتره ږپاوه کاند نهی توانیوه له کچ بونی ږی دهر بازب ږتن، ږیه له کاتی خوږنه وهی ږ مانه که دا یه که است بهر نوسین به زمانی (ف ږمینستیان) ه ده که ویت.

### ټهم ږ مانه ږ بیخو ږنینه وه:

(هاشمی ته حمه د زاده) له کت ږبی (جیهانی ږ مان) دا ږی وایه " ږ مان له جیاتی نو ږنهرایه تیکردنی هه موو جیهان، ته نیا ږووناکی ده به خش ږته سر ه نډک خا ږ ږ ده ست ږاگه یشتن به جیهان" له ئ ږستادا و به گشتی مرق له هر شو ږن ږکی ټهم زه و یه دا ږت و هرچ ږ بږی ږه یوایه کی گوره بیرکردنه وهی ته نیوه، ږیه زږر جار به م سرده مه ده وتر ږت چاخی مرق ږه نا ئوم ږده گوره کان، له م ږ مانه شدا نوسر هه و ږیداوه باس له ئ ږستای د ږخی مرق له دوو جه مسر دونیا دا بکات و بیبه ست ږته وه به دوو کلتوری جیاوازوه، ته ویش به ږیشاندانی ته و نا ئوم ږدیه قو ږهی که له ږ ږح و جسته ی مرق ږدا سره ږای بوونی ته کنه ل ږریاو ږ ږشکه وتن م ږد ږرنه دروستی کردوون، نوسر ده یه و ږت له ږږگی ټهم ږ مانه وه باس له نه هامه تیه کانی ش ږش و خمه کانی مرق له ئاواره بون و ته نه ای غوربهت بکات، باس له عیشق و ته نه ای و جیا بونه وه و هه ستانه وهی دواتری دواي شکست، باس له ونبونی مرق له شاره گوره کاند ده کات، که چن ږږکه مرق ږ ږته ږ ږ ږت ږکی گوره و

له قه باخترین جگادا ههست به ته‌های گه‌وره ده‌کات، به‌ج‌ر‌ک  
 نه‌گه‌ر وشیارى نه‌ب‌ت نه‌سته‌مه به‌ئاسانى خ‌ى بد‌زیت‌ه‌وه، نوسه‌ر ب‌  
 ده‌رب‌ین و دا‌شتنى هه‌موو نه‌مانه‌ش زمان‌کى ته‌واو پ‌له هارم‌نیای  
 م‌سیقى به‌کاره‌ناوه که خو‌نهر په‌ره‌گراف په‌ره‌گراف به‌دواى خ‌یدا  
 ئاده‌ک‌ش‌ت، ب‌یه به‌ب‌واى من خو‌ندنه‌وه‌ی ئه‌م ئ‌مانه ب‌ خو‌نهرانى  
 ئ‌ستای ئ‌مه گرنه‌گه، چونکه ئ‌مانه‌که جگه له ته‌کنیکه به‌رزه‌که‌ی  
 خاوه‌نى چیر‌ک‌ک‌ک‌یشه که تا‌ئاده‌یه‌ک له ژيانى ئ‌ستای ز‌ربه‌مانه‌وه  
 نزیکه، وه‌ک نوسه‌ریش خ‌ى ده‌رباره‌ی ئه‌م ئ‌مانه ده‌ت‌ت" ب‌ نوسینی  
 ئه‌م کت‌به‌خ‌م ده‌سوتام و وشه‌کانى ئ‌مانه‌که یه‌ک یه‌ک داده‌گیرسان"  
 من به‌هیوام له‌م نوسینه‌مدا ناهه‌قیم له گ‌ئ‌انه‌وه‌ی تیک‌سته‌که  
 نه‌کرد‌ب‌ت و خ‌تان به‌خو‌ندنه‌وه‌ی چ‌ژى استه‌قینه له ئ‌مانه‌که  
 وه‌رگرن و ئه‌م نوسینه‌ی منیش ته‌نها وه‌ک ناساند‌کى کورت چاول‌ب‌که‌ن.  
 سوپاس ب‌ وه‌رگ‌ئ‌ى ئه‌زیز(مه‌ریوان هه‌له‌ب‌ج‌ه‌ی) له‌پای ئه‌و وه‌رگ‌ئ‌نه  
 جوانه به‌و زمانه پاراوه‌و ناساندنمان به‌م به‌ره‌مه ناوازه‌یه.  
 به‌هیوام له داها‌توودا به‌ره‌مه‌ی زیاتری (بى تا مه‌له‌کو‌تى)  
 بخو‌نینه‌وه.

---

ب‌ ئه‌م نوسینه سودم له‌م کت‌به‌بانه وه‌رگرتووه.

- 1- خو‌نهرى کوشنده\_به‌ختیار عه‌لى\_ 2005
- 2- جیهانى ئ‌مان\_ هاشم ئه‌حمه‌د زاده\_ 2015
- 3- بیره‌وه‌ریه‌کانى ئه‌لبیرت کام\_ وه‌رگ‌ئ‌انى\_ پ‌ش‌ه‌و حسین.